

Dk - DIALOG

Slouží pro provozní účely Demokratického klubu. Určeno jeho členům.

Adresa: Demokratický klub, pošt.příhrádka 663, 111 21 Praha 1

Č l e n ů m D k k v y j á d ř e n í

V čísle 3/1991 Dk-Dialogu byla podána informace ke stanovisku Dk č. 2/1990, jež představovaly "Připomínky Demokratického klubu k návrhu ústavního zákona o občanských právech", a o tom, že dokument, jehož návrhu se připomínky týkaly, se posléze stal Listinou základních práv a svobod, kterou přijalo Federální shromáždění spolu s uvozujícím ústavním zákonem dne 9.1.1991. V informaci byl též předběžně ohlášen návrh návazného stanoviska Dk k některým otázkám problematiky základních práv a svobod, které si nadále vyžadují pozornost. Ten nyní předkládáme členům Dk k vyjádření. Návrh vypracoval Josef Srbený. Žádáme všechny členy Dk, aby své připomínky /věcné, právní i textové výhrady a také doporučení úprav a doplnění tohoto návrhu/ sdělili tak, aby na adresu Dk došly nejpozději dne 15. června 1991; předpokládá se, že po tomto datu výbor Dk návrh spolu s připomínkami projedná a rozhodne o tom, zda a event. s jakými úpravami bude přijat jako stanovisko Demokratického klubu.

N á v r h stanoviska Demokratického klubu

"K Listině základních práv a svobod"

Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., přijatý dne 9. ledna 1991 Federálním shromážděním, a jím uvozovaná Listina upravují v ústavní úrovni problematiku základních práv a svobod. Demokratický klub se hlásí k pozitivnímu ocenění významu a úrovně těchto dokumentů a ztotožňuje se s jejich cíli. Zároveň nás za to, že některým otázkám souvisejícím s tematikou dokumentů je třeba dále věnovat pozornost, evidovat je a mít k nim připraveny základní přístupy pro případ, že by měly být předmětem doplňující nebo další, samostatné ústavní úpravy nebo návazné zákonné, event. i podzákonné úpravy, aplikačního výkladu nebo i výkladu naukového. Jde v podstatě jednak o otázky, jejichž úprava byla obsažena v návrhu dokumentu, avšak ve výsledném textu obsažena není, ač pro jejich věcnou stránku možno je nadále považovat za aktuální, a dále o otázky, jejichž řešení v návrhu bylo předmětem připomínky Dk /stanovisko Dk č. 2/1990/, avšak v definitivním textu zůstalo v podstatě ve stejné podobě. Nejsou tu tedy dotčeny speciální otázky právně legislativní, byť jejich význam může být značný /např. nejasnosti, které může vyvolávat § 1 odst. 1 uvozujícího zákona, pokud jde o představy o právní síle ústavních zákonů, nebo § 2, pokud jde o nevyjádřené představy o konkurenci ústavních zákonů s mezinárodními smlouvami/.

Demokratický klub má nadále tyto připomínky:

1/ K § 3 odst. 1 uvozujícího ústavního zákona: Toto ustanovení je třeba vykládat tak, že základní práva a svobody mohou být rozšířeny nad míru upravenou Listinou základních práv a svobod i v Ústavě ČR a v Ústavě SR, ale samozřejmě též v Ústavě ČSFR.

2/ K čl. 18 Listiny základních práv a svobod /dále jen "Listina"/: Toto ustanovení nežádoucím způsobem zužuje pojem petičního práva a tím i související oprávnění občanů, neboť vyžaduje, aby se petice /žádosti, návrhy a stížnosti/ týkaly věci veřejného nebo jiného společného zájmu. Toto kritérium /veřejný nebo společný zájem/ není spolehlivé jedním proto, že je nelze z obsahu podání jednoznačně zjistit, jedním proto, že je lze chápat různě /odstranění křivdy spáchané na jednotlivci porušením jeho subjektivních práv může být rovněž ve veřejném zájmu/. Navíc toto nespolehlivé vymezení směřuje k zúžení rozsahu petičního práva i v poměru k předchozí úpravě /čl. 29 ústavy z r. 1960/. Z pojmu petičního práva by totiž byly vylučovány petiční podněty, pokud by šlo o ostatní /nikoli ve veřejném nebo jiném společném zájmu učiněné/ žádosti, návrhy a stížnosti, jež však jsou rovněž petičním právem v obecném smyslu a náleží rovněž do kategorie práv politických: jde přece o vyvolání aktivity státního orgánu v případě, kdy nejsou k dispozici kvalifikované právní prostředky /nepř. prostředky soudního nebo správního řízení/, popř. kdy autor takového petičního podání není vůbec účastníkem dotčeného materiálněprávního vztahu.

Bylo by žádoucí, aby úprava petičního práva v ústavní úrovni nebo alespoň v úrovni obyčejného zákona byla doplněna tak, aby zahrnovala všechny druhy petičních podnětů a aby zároveň vyjádřila povinnost orgánů, jimž jsou tato podání adresována, je řádně a bez průtahů vyřizovat. /Zákon č. 85/1990 Sb., o pravu petičním, rovněž upravuje jen část petičního práva, avšak na další část petičního práva poukazuje v § 3 zmínkou o jiných právních předpisech, upravujících řízení před státními orgány a přijímání a vyřizování stížností, oznámení a podnětů./

3/ K čl. 20 Listiny: V čl. 1 a čl. 3 odst. 1 a na jiných místech se zakotvuje rovnost v právním postavení lidských jedinců. Listina však postrádá vyjádření principu rovnosti organizací stejného druhu /spolky, společnosti a jiná sdružení a také politické strany a politická hnutí/. V definitivním textu bylo dokonce vypuštěno i výslovné ustanovení návrhu dokumentu o tom, že všechny církve a náboženské společnosti mají rovné postavení /rozuměj rovná práva a povinnosti; srov. čl. 16 Listiny s čl. 42 odst. 2 návrhu/.

4/ K čl. 20 až 23 Listiny: Bylo by žádoucí doplnit ústavní úpravu politických práv protitotalitními závěry, bránícími zneužívání demokratických politických práv k nedemokratickým cílům. Bylo by třeba zejména

a/ ve vztahu k čl. 20 odst. 1 větě druhé vyjádřit, že každý má právo se v demokratickém duchu sdružovat spolu s jinými ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích /srov. článek § 1 odst. 1 věty první zákona č. 15/1990 Sb./;

b/ ve vztahu k čl. 20 odst. 2 vyjádřit, že občané mají právo zakládat politické strany a politická hnutí demokratického charakteru;

c/ ve vztahu k čl. 22 požadavek "umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti" přesněji vyjádřit tak, že jde o "svobodnou soutěž demokratických politických sil ve společnosti";

d/ doplnit celkovou úpravu politických práv o výslovné ustanovení, že "je nepřipustné využívat politických práv k oslabování nebo odstra-

ňování demokratického pořádku základních práv a svobod založených Listinou";

5/ K čl. 24 a násl. Listiny: V těchto ustanoveních se upravují práva národnostních a etnických skupin, aniž by pojem těchto skupin byl právně vymezen. Bylo by třeba tak učinit alespoň v zákoně předpokládaném v čl. 25 odst. 1 větě druhé.

6/ K čl. 39 Listiny: Toto ustanovení vyjadřuje nepochybný princip, že trestný čin a jemu odpovídající sankci může stanovit jen zákon. Bylo by vhodné, kdyby výhraze úpravy přímo zákonem platila pro všechny mimosmluvní sankce /tedy nejen pro sankce trestněprávní, ale i pro sankce administrativněprávní, občanskoprávní, pracovněprávní, hospodářskoprávní apod./ a také pro všechny druhy výkonu rozhodnutí státních orgánů a orgánů samosprávy /exekuce/ s event. výjimkou technických podrobností výkonu rozhodnutí. /Srov. čl. 47 návrhu./

7/ K čl. 43 Listiny: Poskytování azylu se tu omezuje na cizince pronásledované za uplatňování politických práv. Vzhledem k pojmu politických práv vyplývajícím z obsahu oddílu druhého hlavy druhé se navržená úprava jeví jako poměrně úzká. Nevztahovala by se např. na cizince pronásledované ve své zemi z důvodů rasových, národnostních nebo náboženských a rovněž na cizince, kteří mají znemožněno ve své vlasti vědecky a umělecky tvořit, publikovat atd. /čl. 17 odst. 2/, aniž by bylo možno konstatovat přímé pronásledování.

00000

OF, Dk a skauting

✓ Ke stanovisku Dk "Které OF nesmí zaniknout?"/

Zejména druhý ze závěrů stanoviska Dk č. 3/1990, zveřejněného v LN 29.11.1990, považují za velmi závažný. Osobně si myslím, že právě v "mezních situacích", kdy je třeba "být na stráži" /škoda, že právě tyto pasáže nebyly v LN publikovány/, je třeba na stránky působit i z nestraničských, resp. nadstraničských pozic.

V čs. skautingu jsme to pociťovali zejména v obdobích 1948 a 1970 /za dříve částečně rozporuplné asistence akčního výboru Junáka v roce 1948, resp. stranické skupiny Junáka v r. 1970/, kdy došlo k postupnému suplování až nahrazení funkcí legalně zvolených orgánů Junáka a tím de facto /a zanedlouho i de iure/ i k druhé a třetí likvidaci československého skautingu jakožto hnutí humanizujícího a demokratizujícího tedy neslučitelného s totalitními záměry a praktikami stalinismu či postalinismu, resp. - při první likvidaci - fašismu.

Z toho je třeba vyvodit důsledky především pro dny příští. Tím spíše, že "nestraničský subjekt záruk demokratického vývoje" je nyní již do té míry silný, že - doufejme - nezůstane jen při proklamacích. Je však třeba nejprve ujasnit vzájemné relace a žádoucí spolupráci mezi hnutími a organizacemi, které na platformě subjektů uvažovaných záruk již pracují.

Pokud jde o čs. skauting, lze např. konstatovat, že byl vždy nestraničský, ale zároveň politický. Pokud jde o výchovu dětí a mládeže, je třeba s touto orientací počítat i nadále /teprve dospělí se totiž mohou plně uvědoměle rozhodnout o svém začlenění stranickém/. Vedle toho by však dospělí /a skauti zejména - zvláště nyní, kdy vedle kmenů dívčího a chlapčeského existuje i kmen dospělých/ měli dokázat orientovat se i z pozic nadstraničských, z pozic záruk demokratického vývoje. Minimálně proto, že jedině tak mohou v plurální stranickosti pokračovat.

V tomto smyslu by se tedy politický program kmene dospělých, program Dk a program nové pojatého OF, jak jej doporučovalo stanovisko Dk, patrně beze zbytku překrývaly /byť jejich celková zaměření by byla různá/. Jistě tomu tak je i s některými dalšími hnutími, organizacemi a institucemi. Navrhují proto, aby k ujasnění těchto skutečností náš Dk zaměřil svou pozornost /diskusí v Dk-Dialogu i jinde, popř. bilaterálními, ev. multilaterálními jednáními apod./.

Eduard Pachmann

Roznámka Dk-D:

I když vývoj uvnitř OF mezitím výrazně pokročil a dospěl k faktickému rozpadu jednotného hnutí, uveřejňujeme tento příspěvek jako zajímavou a podnětnou odezvu na jedno ze stanovisek našeho klubu z velmi důležité sféry výchovy dětí a mládeže, resp. i dospělých k politické demokracii, jakož i ve vztahu k možnostem určité koordinace činnosti různých nestranických organizací.

ooooo

I n f o r m a c e

Čtyřdílňý cyklus přednášek a besed "Podstata a problémy demokracie a demokratismu", pořádaný Demokratickým klubem spolu s Lidovou univerzitou vědy, techniky a umění v Městské knihovně v Praze na Mariánském náměstí, pokračoval dne 6. března 1991 třetí přednáškou s besedou na téma "Problémy svobody a rovnosti z hlediska demokratismu" a byl uzavřen čtvrtou přednáškou a besedou na téma "Problém hodnoty demokratismu a jeho záruk" dne 17. dubna t.r. Zájem o diskusi byl především větší, než umožňovaly časové dispozice s poskytnutým prostorem /Malý sál MK/. Početně však účast na cyklu jako celku neodpovídala skutečnosti, že - jak bylo od počátku připomínáno - přednášky s besedami měly nahrazovat pro měsíce března a dubna 1991 obvyklá diskusní setkání členů Dk, nikoliv jen poskytovat orientaci v teoretické rovině.

V měsících květnu a červnu 1991 se diskusní setkání členů Dk uskuteční rovněž jako otevřené besedy /též pro přátele a pozvané hosty členů Dk i další zájemce/, a to ve čtvrtky 23. května a 13. června t.r. vždy od 17.00 hod. v učebně Městské knihovny s rámcovým tématem "Máte slovo: K aktuálním otázkám demokratismu těchto dnů".

Po krátkém úvodním slovu bude naplní těchto podvečerů diskuse k aktuálním otázkám politické reality z hlediska demokratismu podle vlastního výběru účastníků.

ooooo